

Nr 218.

Av herr **Johanson** i Hörninge m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 55, med förslag till lag om arbetstidens begränsning.

I propositionen nr 55 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit en prolongation till 1926 års slut av den lag om arbetstidens begränsning, som upphör att gälla med 1923 års utgång.

Den lagstiftning på detta område, som beslöts av 1921 års riksdag, var som bekant av provisorisk natur. Avsikten var, att på grundval av de erfarenheter, som komme att vinnas under lagens tillämpning, en definitiv reglering av hithörande förhållanden skulle komma till stånd. I den skrivelse, varigenom 1921 års riksdag anmälde sitt beslut angående nämnda lags antagande, hemställde sålunda riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning beträffande bland annat arbetstidslagens verkningar. Denna utredning blev i huvudsak anförtrodd socialstyrelsen, som den 29 september 1922 avlämnade förslag till fortsatt provisorisk lagstiftning rörande arbetstidens begränsning. På detta socialstyrelsens förslag är Kungl. Maj:ts proposition i huvudsak grundad.

Det resultat, vartill socialstyrelsen i sin utredning kommit, kan, såsom styrelsen även framhåller, ej motivera ett definitivt fastställande av arbetstidslagen. Men enligt vår mening ger detta utredningens resultat ej heller anledning att förlåna lagen en ytterligare giltighetstid av tre år. Socialstyrelsens förslag på denna punkt anse vi ej stå i överensstämmelse med de erfarenheter av i allmänhet nedslående art, som genom utredningen framkommit rörande arbetstidslagens verkningar, erfarenheter, vilka med styrka understrukits från annat auktoritativt håll. Socialstyrelsen framhåller i sitt betänkande bland annat, att »arbetstidslagsstiftningens genomförande å ena sidan *obestridligen förorsakat avsevärd ökning av produktionskostnaderna*, men å andra för arbetarna medfört förmåner, som av dem högt värdesättas». Uttalandet i den förra punkten styrkes av samtliga sammanslutningar, som på näringslivets vägnar yttrat sig rörande lagens verkningar. Produktionsminskande och produktionsfördyrande har i korthet uttryckt arbetstidslagen i sin hittillsvarande tillämpning visat sig vara. De svårigheter, som näringslivet haft

att kämpa med under de senare årens hårda depression, ha ytterligare ökats under tvånget att anpassa sig efter arbetstidslagens bestämmelser, och den höjning av arbetsintensiteten, som vid lagens genomförande ansågs komma att åtminstone i viss mån uppväga arbetstidens förkortning, har enligt samstämmiga uttalanden i stort sett uteblivit.

När krav framställas på en prolongering av arbetstidslagen, är det sålunda dennas ödesdigra ekonomiska återverkningar av ovan antytt slag, som skulle äga en underordnad betydelse i förhållande till de lagens »förmåner för arbetarna, som av dem högt värdesättas», såsom socialstyrelsen uttrycker sig. Dessa förmåner bestå, enligt en utbredd åsikt bland lagens förespråkare, i ökade tillfällen till hemliv och ett mera hygieniskt levnadssätt, ökat intresse för allmänna angelägenheter, allmänbildning och yrkesutbildning samt större möjligheter att odla dessa intressen. De förhoppningar, som i dessa avseenden fästes vid arbetstidslagen, ha emellertid under de år, denna varit i tillämpning, knappast infriats i sådan utsträckning, att lagens berättigande därmed kan sägas ådagalagt. Det är en allmän uppfattning, som givetvis ej lätt låter sig bevisa men dock torde avspegla det verkliga förhållandet, att den arbetarklassens höjning, som åsyftades med arbetstidslagen, ej mera märkbart befordrats genom lagens införande.

Det torde sålunda få anses ganska tydligt, att de fördelar ur social synpunkt, som anföras till försvar för arbetstidslagen, äro ganska illusoriska, medan däremot samma lags synnerligen allvarliga ekonomiska konsekvenser ej låta sig förneka. Dessa konsekvenser, i och för sig mycket menliga, framstå som så mycket mera ödesdigra i en ekonomisk lågkonjunktur, såsom den vi nu genomleva. Då det från alla håll betonas, att ökad produktion och billigare produktion är den enda säkra vägen ur depressionen, kan ett fasthållande vid den produktionsminskande och produktionsfördyrande arbetstidslagen ej anses annat än synnerligen skadlig för näringslivet och därmed även indirekt för arbetarna och för det allmänna. De hänvisningar, som gjorts till näringslivets förmåga att framför allt genom mera teknisk fulländning anpassa sig efter och göra sig oberoende av arbetstidens minskning, ha visat sig vara mera teoretiska än praktiskt realiserbara önskemål. Även om man på sina håll genom dylika åtgärder lyckats i någon mån neutralisera lagens ogynnsamma verkningar, har därmed ingalunda någon mera kännbar lättnad kunnat åstadkommas i den belastning, som arbetstidslagen kommit att bli för vårt näringsliv. Det torde vara obestridligt, att arbetstidslagens prolongation och näringslivets tillfrisknande äro två mot varandra direkt stridande önskemål.

Arbetstidslagens innebörd för arbetarnas vidkommande torde därmed vara ganska tydlig. Medan lagen å ena sidan tillförsäkrar större ledighet från arbetet, motverkar den å andra sidan arbetslöshetens avveckling och minskar industriens förmåga att till sig upptaga arbetskraft. Härtill kommer, att lagen även under normala förhållanden lägger band på den enskilde arbetaren, vilka måste kännas tyngre ju mera strävsam och framåtsträvande han är. Lagens frihetsfientliga karaktär, med dess förbud mot övertidsarbete i större utsträckning, står i direkt motsättning till den enskilde arbetarens strävanden att *genom egen kraft och eget arbete uppnå bättre levnadsvillkor*.

Ännu en omständighet, som talar mot en prolongering av arbetstidslagen, är, att en allmän internationell lagstiftning av detta slag ännu ej kommit till stånd. Så länge så ej är fallet, måste ett fasthållande från vår sida vid denna lag betyda minskade möjligheter att bestå i konkurrensen med utlandet. Härtill kommer, att Sverige genom sina klimatiska och andra förhållanden, vilka måste föra med sig en mera dyrbar levnadsstandard, borde ställa sig ännu mera betänksam mot en minskning av arbetstiden på laglig väg än flertalet syd- och mellan-europeiska länder, vilka förr än vi kunna reda sig med en förkortad arbetstid. Då dessa länder ej vågat inlåta sig på lagstiftningsåtgärder av denna art, borde desto större försiktighet för Sveriges del vara att rekommendera.

En fortsatt lagstiftning med generella bestämmelser om arbetstidens begränsning är enligt vår mening av bland annat ovan nämnda skäl ej lämplig och ej heller behöflig med hänsyn till möjligheterna att på frivillighetens väg reglera dessa förhållanden på ett sätt, som medger hänsyntagande till de särskilda förutsättningarna inom varje fack. Detta hindrar emellertid ej, att i vissa fall speciella lagbestämmelser rörande arbetstiden äro påkallade, nämligen i de fall, då arbetets särskilt ansträngande natur eller hälsovådlighet medför särskilda vådor av en för lång arbetstid. Även 8-timmarsdagen torde härvidlag i vissa fall representera en för lång arbetstid. För att tillfredsställa behovet av särskilda bestämmelser för dessa speciella fall erfordras ingen allmän arbetstidslag av så drakonisk innebörd som den ännu gällande. En utbyggnad av lagen om arbetsskydd torde i detta avseende vara tillfyllest.

Med stöd av det anförda få vi vördsamt hemställa

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 55 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte verkställa ut-

redning och förelägga riksdagen därav föranledda förslag om införande i arbetsskyddslagstiftningen av sådana bestämmelser rörande arbetstidens begränsning, som ur hälsosynpunkt kunna anses erforderliga inom vissa yrken.

Stockholm den 23 februari 1923.

Carl Johanson,
Hörninge.

K. A. Ryberg.

Th. Gardell.

Aug. Månsson,
Backa.

Gustav Johanson,
Hallagården.

M. L. Petersson,
Broaryd.

Nils Johansson,
Brånalt.
